

Sumud Filosu - İsrail NATO ile Karşı Karşıya Gelecek mi?

Küresel Sumud Filosu - İsrail'in Gazze'ye uyguladığı 17 yıllık ablukayı kırmayı amaçlayan eşi benzeri görülmemiş bir uluslararası konvoy - şu anda hedefine 400 deniz milinden daha az bir mesafede bulunuyor. Birden fazla ulusal bayrak altında seyreden filo, kırtan fazla ülkeden yolcu taşıyor: Avrupa Parlamentosu Üyesi Rima Hassan gibi Filistinliler, Annalisa Corrado, Benedetta Scuderi, Emma Fourreau ve Lynn Boylan gibi Avrupa Parlamentosu üyeleri, eski Barselona belediye başkanı Ada Colau, iklim aktivisti Greta Thunberg, mevcut ve eski birkaç politikacı ve hatta ABD gazileri. Aralarında, Libya gemisi *Omar al-Mukhtar*'da bulunan **eski Libya Başbakanı Omar al-Hassi** de yer alıyor. Onun katılımı, fiziksel olarak orada bulunan en yüksek rütbeli yetkili olduğunu gösteriyor ve bu misyonun marjinal bir jest değil, ciddi bir siyasi eylem olduğunu işaret ediyor.

Filo, Yunanistan, İspanya, İtalya ve Türkiye'den NATO deniz kuvvetleri gemileri tarafından korunuyor. İtalya ve İspanya, kurtarma pozisyonları için gemiler taahhüt ederken, Yunanistan kendi sularında güvenli geçiş garantisi verdi ve gemilerde Yunan vatandaşlarının bulunduğunu İsrail'e bildirdi. Konvoy, Girit yakınlarında insansız hava araçlarıyla tacize uğradı ve silahsız teknelerle karşı şok ve tahriş edici cihazlar kullanıldı. Bu risklere rağmen filo ilerlemeye devam ediyor - sadece İsrail'in ablukasını değil, aynı zamanda uluslararası hukukun güvenilirliğini de test ediyor.

İnsani Konvoydan Siyasi Sınava

Filistinliler için filo, bir can simidi. Ekim 2023'ten bu yana 64.000'den fazla kişinin öldürülmesi ve Gazze'nin kasıtlı kıtlık koşullarına maruz bırakılmasıyla, filonun taşıdığı gıda, ilaç ve malzemeler acilen ihtiyaç duyuluyor. Ancak bu aynı zamanda siyasi bir meydan okuma. Yasama organı üyeleri, belediye başkanları, eski bir başbakan ve dünya çapında tanınan aktivistleri bir araya getirerek, filo Gazze'nin ablukasının sadece bir insani kriz değil, hukukun kendisinin bir sınavı olduğunu vurguluyor.

Önceki yolculuklar - *Mavi Marmara*, *Madleen* ve *Handala* - İsrail'in uygulamasının vahşetini ve ihlal ettiği yasal çerçeveleri gösterdi. Bu yolculukların dersleri, şimdi dünyanın Sumud'un yolculuğunu nasıl görmesi gerektiğini şekillendiriyor.

Mavi Marmara: Denizde Cezasız Kalan Cinayetler

31 Mayıs 2010'da, İsrail komandoları, ilk Gazze Özgürlük Filosu'nu yöneten Türk gemisi *Mavi Marmara*'yı bastı. Uluslararası sularda gerçekleşen bu baskın, 10 sivilin öldürülmesi ve düzinelercesinin yaralanmasıyla sonuçlandı.

Hukuki Analiz

- **Uluslararası sularda güç kullanımı:** UNCLOS'a göre, açık denizler, dar kapsamlı durumlar (örneğin, korsanlık, köle ticareti) dışında herhangi bir devletin uygulama yetkisine tabi değildir. İnsani bir gemide sivillerin gemiye çıkılması ve öldürülmesi, hiçbir yasal istisna kapsamına girmedi.
- **Orantılılık ve gereklilik:** Baskın, BM İnsan Hakları Konseyi tarafından yasadışı ve orantısız olarak kınandı. Çubuklar ve mutfak aletleriyle silahlanmış siviller, ölümcül komando baskınlarını haklı çıkarmadı.
- **Hesap verebilirlik eksikliği:** Uluslararası kınamalara rağmen, hiçbir İsrail yetkilisi yargılanmadı. Bu, cezasızlığı pekiştirdi ve denizdeki şiddetin tolere edileceğini öğretti.

Mavi Marmara, İsrail'in uluslararası sularda sivil gemilere ölümcül güçle saldırabileceğini ve sonuçlarından kaçabileceğini gösteren bir emsal oluşturdu.

Madleen: Korsanlık, Terörizm ve Rehine Alma

9 Haziran 2025'te, Birleşik Krallık bayrağı altında seyreden insani gemi *Madleen*, Gazze'den 160 deniz mili uzakta İsrail güçleri tarafından durduruldu. Yolcular arasında Greta Thunberg ve Avrupa Parlamentosu Üyesi Rima Hassan vardı. Mürettebat, elektronik karıştırma, tahriş edici sprey, zorla gemiye çıkma ve gözaltı bildirdi.

Hukuki Analiz

- **Korsanlık (UNCLOS Madde 101):** Uluslararası sularda silahsız bir sivil gemiye devlet gemileri tarafından yapılan bir saldırı, siyasi amaçlarla gerçekleştirildiğinde korsanlık teşkil eder, çünkü *Madleen* düşmanlıklara karışmamıştı.
- **Devlet terörizmi:** Uluslararası aktivistlerin şiddetli bir şekilde ele geçirilmesi ve rehine alınması, gelecekteki insani konvoyları korkutmayı amaçlıyordu - terörizmin klasik bir özelliği.
- **Rehine alma (1979 Rehine Konvansiyonu):** Seçilmiş bir parlamenter de dahil olmak üzere yolcuların gözaltına alınması, rehine almanın tanımına uyar: devletleri veya kuruluşları siyasi eyleme veya eylemsizliğe zorlamak için kişileri ele geçirme.
- **Bayrak devleti sorumluluğu:** Birleşik Krallık bayrağı altında bir gemi olarak, Birleşik Krallık'ın gemisini koruma ve tazminat talep etme doğrudan sorumluluğu vardı - ancak harekete geçmedi.

Madleen, İsrail'in yüksek profilli sivillere karşı gündüz vakti korsanlık ve rehine alma yapmaya istekli olduğunu gösterdi.

Handala: İnsani Yardımın Kaçırılması

26 Temmuz 2025'te, ondan fazla ülkeden aktivist ve yardım taşıyan *Handala*, Gazze'den 40 deniz mili uzakta durduruldu. İsrail gemiye çıktı, gemiyi ele geçirdi, mürettebatı gözaltına aldı ve yardımı müsadere etti.

Hukuki Analiz

- **Korsanlık:** *Madleen* gibi, *Handala* da uluslararası sularda sivil bir gemiydi. Yasal gerekçeler olmaksızın bir devlet savaş gemisi tarafından zorla ele geçirme, korsanlık tanımını karşılar.
- **Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) geçici önlemlerinin ihlali:** Uluslararası Adalet Divanı, İsrail'e Gazze'ye insani yardım girişine izin verme emri vermişti. *Handala*'nın ele geçirilmesi bu bağlayıcı emrin doğrudan ihlaliydi.
- **Açlığın silah olarak kullanılması:** İnsani yardım malzemelerinin engellenmesiyle, İsrail'in eylemleri ablukayı sivilleri aç bırakma aracı olarak güçlendirdi - Roma Statüsü'ne göre bir savaş suçu.

Handala, ablukayı uygulamanın savunma önlemi değil, insani yardım çabalarına karşı saldırgan bir terörist eylemi olduğunu gösterdi.

Denizde Yükseliş ve Savunmacı Duruşlar

Bu emsaller - *Mavi Marmara*, *Madleen*, *Handala* - yasadışı güç kullanımının bir modelini ortaya koyuyor. Ancak Sumud Filosu, NATO eskortları tarafından korunuyor.

Sürekli emirler, eskortların ateş açmasını veya misilleme yapmasını yasakladığı bildiriliyor. Ancak, aynı zamanda filoyu koruma talimatı almışlar. Uygulamada bu, **koruyucu bir duruş** benimsenmesi anlamına gelir - İsrail saldırganları ile sivil tekneler arasına savaş gemilerinin yerleştirilmesi.

Eğer İsrail ateş açarsa, kısıtlama emirleri otomatik olarak geçersiz hale gelir. Bir deniz komutanı, gemisini ve mürettebatını savunma **hakkına ve görevine** sahiptir. Bu görev şu temellere dayanır:

- **BM Şartı Madde 51** (doğal savunma hakkı),
- **UNCLOS** (denizde yasadışı güç kullanımına karşı meşru savunma),
- **Geleneksel deniz hukuku** (uzun süredir tanınan orantılı deniz savunması),
- **Deniz çatışma kuralları** (komutanları mürettebat ve geminin güvenliğini sağlamaya zorlayan askeri kodlar).

USS Vincennes emsali, bu doktrinin gücünü vurgular. Temmuz 1988'de, gemi yanlışlıkla İran Hava Yolları 655 sefer sayılı uçağı düşürdü ve 290 sivil öldü, çünkü onu düşman bir uçak olarak yanlış tanımladı. Komutan cezalandırılmadı. Sebep basitti: bir kaptanın gemisini ve mürettebatını savunma doğal görevi, trajik bir hata olsa bile önceliklidir. Burada uygulandığında, eğer İsrail ateşi bir NATO eskortuna isabet ederse, komutanlar yasal olarak kendini savunma ile yanıt vermek zorunda kalacaktır.

İlk saldırıyı püskürttükten sonra, kaptanlar karargahlarını bilgilendirmeli ve karargahlar **BM Güvenlik Konseyi'ne Madde 51 uyarınca rapor** vermelidir. Devletler daha sonra **NATO Madde 5'i** çağırabilir, bu da ittifak genelinde kolektif savunma konusunda istişareleri başlatır.

Gazze'nin Suları ve Ablukanın Yasadışılığı

Anlaşmazlığın merkezinde Gazze'nin deniz alanının statüsü yatıyor. İsrail'in kendisi Gazze'yi egemen bir toprak olarak iddia etmiyor. 2005 yılında yerleşimcilerini ve kalıcı kara güçlerini geri çekti ve İsrail kıyı bölgelerini yönettiği gibi Gazze'yi yönetmiyor. Uluslararası hukukun mantığına göre, bu iddia eksikliği, bitişik denizi **Filistin suları** yapar.

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) uyarınca, bir kıyı varlığı, coğrafyaya bağlı olarak **12 deniz mili karasuları** ve **200 deniz mili Münhasır Ekonomik Bölge (EEZ)** hakkına sahiptir. 140'tan fazla BM üyesi devlet tarafından tanınan işgal altındaki Filistin toprağının bir parçası olan Gazze, bu nedenle deniz bölgelerine yasal olarak hak sahibidir. Karasularında Filistin egemenliği uygulanmalıdır; bunun ötesinde, EEZ kaynaklara münhasır haklar tanır, bunun ötesindeki açık deniz ise seyir özgürlüğü tarafından yönetilir.

İsrail'in uygulama eylemleri, bu nedenle şu sularda gerçekleşir:

- **Filistin karasuları**, burada yalnızca Filistin'in uygulama hakkı vardır; veya
- **Açık deniz**, burada korsanlık veya köle ticareti gibi dar tanımlı istisnalar dışında hiçbir devlet seyre müdahale edemez.

Bu bölgelerde gemileri ele geçirerek, İsrail **denizlerin özgürlüğü** temel ilkesini ihlal eder.

San Remo'ya Göre Abluka ve Gerekçelendirme Sorunu

İsrail, eylemlerini **Denizdeki Silahlı Çatışmalara Uygulanabilir Uluslararası Hukuk San Remo El Kitabı (1994)** uyarınca abluka hukukuyla gerekçelendiriyor. Ancak San Remo kuralları, İsrail'in pozisyonuna birkaç şekilde ters düşer:

- Bir abluka, **doğrulanabilir askeri bir gereklilik** üzerine kurulu olmalıdır ve sivilleri aç bırakmak veya temel ihtiyaçlardan mahrum bırakmak amacıyla uygulanamaz.
- Bir abluka, özellikle siviller yoksunluk çekiyorken, **insani yardım** geçişini engelleyemez.
- Herhangi bir müdahale, **hedef geminin tehdit oluşturduğuna dair kanıtlarla** desteklenmelidir.

İsrail bu standartları karşılamadı. *Madleen*, aktivistler ve insani yardım malzemeleri, **bebek maması** ve tıbbi yardım dahil taşıyordu. *Handala*, zaten kıtlık koşullarında olan bir nüfus için yiyecek ve ilaç taşıyordu. İsrail, hiçbir noktada bu gemilerin bir güvenlik tehdidi oluşturduğuna dair doğrulanabilir kanıt sunmadı. Bebek mamasını bir silah olarak görmedikçe, İsrail'in uygulama eylemleri açıkça yasadışıydı.

Hukuki Sonuçlar

Geçerli bir askeri gerekliliği ortaya koyamayan İsrail'in ablukası, San Remo'ya göre yasal kabul edilemez. Ve abluka pratikte kıtlık, yoksunluk ve ayırım gözetmeyen acıya yol açtığı için, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nde yasaklanan ve çok sayıda BM raporunda kınanan **toplu cezalandırma** ile eşdeğerdir.

Bu nedenle, uluslararası deniz hukuku perspektifinden:

- Gazze'nin karasuları ve EEZ'si, UNCLOS'a göre **Filistin sularıdır**.
- Bunun ötesinde **açık deniz** bulunur, burada seyir özgürlüğü geçerlidir.
- İsrail'in *Madleen* ve *Handala* gibi insani gemileri ele geçirmesi, San Remo, UNCLOS veya insani hukuk uyarınca yasal olarak gerekçelendirilemez.

NATO'nun Kolektif Savunma İkilemi

İsrail'in NATO savaş gemilerine saldırması, ittifakın tarihindeki en ciddi sınavı yaratacaktır. Madde 5, bir üyeye yapılan saldırının tümüne yapılan bir saldırı olduğunu beyan eder.

- **Güney Avrupa müttefikleri** (İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye), gemilerinin yakınlığı ve iç siyasi manzaraları nedeniyle muhtemelen güçlü bir tepki için baskı yapacaktır.
- **ABD, Birleşik Krallık ve Almanya**, derin askeri ve siyasi bağları nedeniyle İsrail ile doğrudan yüzleşmeye direnebilir. Katılımı reddedebilir, ancak diğerlerinin harekete geçmesine izin verebilirler.

Ancak çekimser kalmak, İsrail'in tarafını tutmakla aynı şey değildir. NATO, farklı katkıları kabul eder: üyeler tepkilerinin şeklini seçebilir, ancak silahlı bir saldırının gerçekleştiğini inkar edemezler. Tamamen harekete geçmeyi reddetmek - veya daha kötüsü, ittifak ortaklarına karşı açıkça İsrail'i desteklemek - NATO'nun güvenilirliğini yok edecektir.

Böyle bir bölünme düşmanları cesaretlendirecektir. Rusya, bu emsali kullanarak Doğu Avrupa'da NATO'nun kararlılığını test edecektir. Çin, bu çatlağı, Batı ittifaklarının politik olarak hassas saldırganlara karşı kolektif savunmayı uygulayamayacağına dair bir kanıt olarak not edecektir. Avrupa ve Asya'da savaşı caydıran bir uyum zayıflayacaktır.

Kısaca: Eğer NATO, üyelerini İsrail'in saldırganlığına karşı savunamazsa, Moskova ve Pekin'e karşı kendi caydırıcılığını baltalar.

Stratejik ve Siyasi Sonuçlar

İsrail için tırmanma, felaket bir izolasyon riski taşır. Eski bir başbakan, mevcut yasama organı üyeleri ve dünyaca ünlü aktivistleri taşıyan gemilere saldırmak, kendini savunma iddialarını paramparça edecektir. Bu, ablukayı toplu cezalandırma olarak ifşa edecektir.

Filo için, durdurulma bile bir başarıdır: İsrail'in yasadışılığını belgeler, küresel öfkeyi harekete geçirir ve Filistin'in *sumud*'unu - sabrını - güçlendirir. Üst düzey politikacılar ve yüksek profilli figürlerin varlığıyla, saldırganlık dünya çapında yankılanır.

Sonuç

Küresel Sumud Filosu, sadece yardım tesliminden daha fazlasıdır. Bu, Filistinliler mağdur olduğunda uluslararası hukukun uygulanıp uygulanmayacağının bir sınavıdır.

- *Mavi Marmara*, uluslararası sularda sivillerin sorumsuzca öldürülebileceğini gösterdi.

- *Madleen ve Handala*, İsrail'in korsanlık, rehine alma ve kıtlığı zorlamak için ICJ'ye karşı geldiğini gösterdi.
- USS *Vincennes*, deniz komutanlarının gemilerini ve mürettebatlarını, trajik bir bedel ödense bile savunmakla yasal olarak yükümlü olduğunu gösterdi.

Tırmanma zinciri öngörülebilir: koruyucu duruş, saldırı, UNCLOS, geleneksel hukuk ve Madde 51 uyarınca anında kendini savunma, BM Güvenlik Konseyi'ne raporlama, olası NATO Madde 5.

Öngörülemeyen şey, NATO ve uluslararası toplumun yasalarını uygulayıp uygulamayacağı ya da bir kez daha cezasızlığın özgürce yelken açıp açmayacağıdır. Gemideki ve Gazze'deki Filistinliler için bu bir teori değil - bir yaşam ve ölüm meselesidir.